

Efter Parlamentsvalgene.

Uddrag af Indberetninger til Udenrigsministeriet fra Kammerherre F. Bille, dansk Gesandt i London.

I.

London, 29. Januar 1906.

Da Underhuset opløstes, havde Hr. Balfour endnu et Flertal af 69 Stemmer. I det nye Underhus vil den liberale Regering, hvis baade den irske nationalistiske Gruppe (83) og Arbejderrepræsentanterne (c. 51) regnes med paa dens Side, have et Flertal af c. 357. Selv i det usandsynlige Tilfælde, at de nationalistiske irske Medlemmer og de fleste af Arbejderrepræsentanterne ved en given Lejlighed stemte imod Regeringen, vilde denne dog have et Flertal af henimod 100.

Dette Udfald overtræffer alle det liberale Partis Forventninger og giver det en næsten sikker Udsigt til mindst fem eller seks Aar ved Magten, som vil betegne et nyt Afsnit i Englands parlamentariske Historie.

Der kan ikke med Rette opkastes nogen Tvivl om, at Befolkningen med stort Flertal har forkastet Tanken om at bøje ind i et protektionistisk Spor. De nye almindelige Valg var den Domstol, til hvilken Hr. Balfour selv indankede Sagen. Han afviste Oppositionens Angreb ved at sige, at Spørgsmaalet ikke forelaa for dette Parlament; Vælgerne vilde afgøre, om det skulde forelægges det næste. Hr. Chamberlains voldsomme Agitation gik ud

paa at overbevise Vælgerfolket. Det er derfor ørkesløst at ville gøre gældende, at, fordi der var medvirkende Aarsager til Hr. Balfours Nederlag, den fiskale Reform ikke definitivt er bleven forkastet af Vælgerne. Vistnok havde den forrige Regerings Lovgivningsarbejde og Administration (Skoleloven, Brændevinsloven, kinesiske Kuller) vakt Misfornøjelse i vide Kredse og skadet dens Anseelse og Popularitet; derom vidner de mange Nederlag, den forrige Regerings Medlemmer maatte lide, selv saadanne, som ikke særligt havde sluttet sig til den protektionistiske Bevægelse. Men det var denne, der blev dømt. Med Undtagelse af Birmingham By og Distrikt, hvor Hr. Chamberlains personlige Indflydelse er uovervindelig, og Londons City, den mindst demokratiske af alle Valgkredse, blev selv de sikreste konservative Kredse erobrede af liberale Kandidater med Frihandel som Løsen. Hr. Balfour's Nederlag i Manchester, som han i 11 Aar havde repræsenteret, var det mest slaaende Udtryk for Modstanden mod ethvert Kompromis med Beskyttelsesprincippet. — Der er endnu en hidtil ikke fuldt kendt Faktor i Problemet: det er de store Koloniers Stilling til Sagen. Vil de under den nærværende Situation søge at udøve et Tryk paa Moderlandet i Retning af Hr. Chamberlains Politik? I hvilket Omfang og paa hvilke Betingelser er de overhovedet beredte til at træde i det nærmere, paa gensidige Tarifbegunstigelser byggede Forhold til Moderlandet, som Hr. Chamberlain har fremstillet som en Livsbetingelse for begge Parter? Dette maa man lade staa hen, indtil Kolonierne lade høre fra sig; der skal i Sommer afholdes en af de regelmæssige Konferencer med de selvstyrende Koloniers Premierministre, hvor Spørgsmaalet uden Tvivl vil blive debatteret. Hvorom alting er, saa vilde det dog være en Vildfarelse at tro, at den fiskale Reform med et Slag er bleven fældet for ikke mere at lade høre fra sig. Protektionismens Sæd har funden Jordbund, hvori den gror; den er ikke en ganske rodløs Plante, som Valgene har revet op og kastet til Side.

Det anføres, at man kan regne, at c. 41 % af de afgivne Stemmer ere afgivne for det unionistiske Parti, og ihvorvel Pressens Valgstatistik ikke er særdeles paalidelig, er det dog antageligt nok, at der bag det Mindretal af Repræsentanter, der kommer til at sidde paa Oppositionens Bænke, vil findes en forholdsvis anselig Del af Vælgerne, og at det lille Mindretal i Underhuset, der forlanger Reformen, vil være istand til at holde Spørgsmaalet i Live, indtil gunstigere Omstændigheder maatte indtræde. Naar man erindrer, at indtil for nogle faa Aar siden var der næppe én Politiker af Indflydelse, som vovede at bekende sin Tro paa Beskyttelsens Velsignelse, er det nu ikke udelukket, at selv et lidet talrigt, men fast sammensluttet Parti i Underhuset kan blive en Faktor at regne med.

Det andet opsigtsvækkende Moment ved Udfaldet af Valgene er den pludselige Optræden af et stærkt organiseret Arbejderparti, der har formaaet at sætte Valget igennem af over et halvt Hundrede Arbejderkandidater, der ville danne en særegen Gruppe i Underhuset under deres egne Ledere. Det er af Interesse at se, hvorledes dette Punkt er naaet. I 1874 stillede Arbejdere sig første Gang til Valg; af 13 bleve 2 valgte. Efter Valgreformens Udvidelse af Stemmeretten i 1884 fik i det følgende Aar, 1885, 11 Arbejdere Plads i Underhuset; derpaa i 1892 15, 1895 12 og i 1900 13. Men i Aaret 1900 dannede der sig en mægtig »Labour-Representation Committee«, hvori Trade-Unions og Socialister sluttede sig sammen, og under hvis Indflydelse Midlerne til at gennemføre Valg og at underholde de valgte under Parlamentssessionen bleve rigeligere og Organisationen fastere. Følgen deraf viste sig allerede ved forefaldne Udfyldningsvalg, der bebudede den store Anstrængelse ved de næste almindelige Valg, hvis Frugter nu er indhøstet. Af disse ca. 50 Arbejdere, der have opnaaet Valg, ere dog kun c. 30 opstillede af den nævnte Komité, dannende et »Parti« i snever Forstand; de andre ere Arbejdere, tilhørende den liberale eller radikale Side i

Almindelighed; men de ville uden Tvivl i mange Punkter dele Anskuelse med og slutte sig til deres egentlige Parti.

Der er i og for sig intet overraskende i alt dette. Da Arbejderbefolkningen i Byerne udgør noget som $\frac{3}{4}$ af Vælgerne, er 50 Medlemmer endda kun en forholdsvis svag Repræsentation i en Forsamling af 675 Medlemmer, repræsenterende over 7 Millioner Vælgere. Men den pludselige betydelige Tilvækst af en saadan Klasserepræsentation har ikke destomindre opskræmnet den konservative Opinion, der tager Varsel deraf og forudser, at Arbejderne, opmuntrede ved denne Begyndelse, vil besætte 100 Pladser ved næste Valg o. s. v. Dette er ikke en overdreven Frygt, numerisk set. Spørgsmaalet er, hvad denne specifikke Arbejderrepræsentation vil efterstræbe og kunne gennemføre. I saa Henseende maa det først fremhæves, at, maaske med Undtagelse af nogle faa Yderligheder, er der intet revolutionært eller anarkistisk i den Gruppe af Arbejderrepræsentanter, der tager sin Plads i det nye Parlament. Det er et konstitutionelt Parti, der vil forhandle og søge at overbevise Flertallet om, at den Klasseinteresse, det repræsenterer, tillige er en Samfundsinteresse. Den britiske Arbejder bringer megen sund Sans og Dømmekraft med til sin politiske Virksomhed. Der er hidtil intet Eksempel paa, at han i sin Optræden tilsidesætter Hensynet til Husets Værdighed. Naar forargelige Optrin er forefaldet i Underhuset, er de udgaaet fra andre Grupper og Partier end hans. Det er muligt, at Arbejdergruppen vil møde med et »Program«, der kan se meget vidtgaaende ud. Alle Partier opstille Programmer, der omfatte langt mere, end de vente at opnaa. Hvis i nærværende Tilfælde Arbejderpartiets Program indeholdt Fordringer om socialistisk Lovgivning i egentlig Forstand, vilde der ikke være den fjerneste Udsigt til at gennemføre dem, dels fordi Partiet selv ikke vilde være enigt om dem, dels fordi Regeringen og dens Flertal ikke vilde laane Øre dertil. Lige saa lidt kan det antages, at Forslag om Reform eller Ophævelse af Lordernes

Hus, om Underhusmedlemmernes Betaling og deslige ville kaldes til Live i dette Parlament. Derimod vil Spørgsmaalene om en Revision af Fattiglovgivningen og de Arbejdsløses Stilling, om en ligeligere Fordeling af Skatter, om billigere Jord og Bolig for Landarbejderne, om Trade-Unions Retsstilling, og lignende, høre med til de Reforme, som Ministeriet har forpligtet sig til at fremme, og som Arbejderpartiet vil drive det til at gennemføre.

II.

London, 14. Marts 1906.

Jeg foresætter mig i denne Beretning at omtale det Forsøg, hvortil Hr. Chamberlain før Parlamentets Sammentræden tog Initiativet for at holde Fremtiden aaben for den Sag, for hvilken han først syntes at vinde en mægtig Tilslutning, men som nu har faaet sig en Plads anvist i Baggrunden af det politiske Liv. Tiden maa vise, om den derfra paany vil formaa at træde frem med Krav paa en eller anden praktisk Løsning. Dens Skæbne beror i en ikke ringe Grad paa en endnu ikke tilstrækkelig bekendt Faktor, nemlig Koloniernes Holdning, deres Vilkaar for at virke for dens Fremme. Saalænge Reformbevægelsen endnu ikke er definitivt dømt til at løbe ud i Sandet, saalænge der er Liv i den, vil dens forskellige Stadier imidlertid mere end alle andre indre Anliggender i dette Land have direkte Betydning for vor Produktion og Handel.

Det var, som sagt, Hr. Chamberlain, der tog Initiativet til at bringe Klarhed tilveje i Forholdet mellem ham og hans Tilhængere paa den ene Side, og Hr. Balfour som den officielle Leder af det konservative og unionistiske Parti paa den anden Side. Ikke uden Utaalmodighed havde den første af disse Politikere været Vidne til, at Splittelsen og Desorganisationen greb om sig i Regeringens store Flertal, fordi Premierministeren i det Anlig-

gende, som Hr. Chamberlain med Hr. Balfours Billigelse og Understøttelse havde gjort til det alt beherskende Spørgsmaal, var forbleven en Tivler. Det er Hr. Balfours Styrke, at han kan se de to Sider af en Sag; det syntes i dette Anliggende at være hans Svaghed, at han ikke havde Troen paa nogen af dem. Han ansaas for at ville hævde et Mellemandpunkt uden skarp Begrænsning, og hans tvetydige økonomiske Grundsætninger fjernede ham skiftevis fra begge de stridende Meninger, medens de forvirrede Opfattelsen i de brede Lag, som Hr. Chamberlains demokratiske Instinkt sagde ham maatte vindes ved Argumenter, der tog Indbildningskraften fangen, ikke ved Forbehold og dialektiske Begrebsudviklinger uden Konklusioner. Udfaldet af Valgene havde hverken nedslaaet Hr. Chamberlains Mod eller forandret hans Synspunkt med Hensyn til Fremtiden; men støttet til sin personlige Valgsejr og til den Reaktion mod Hr. Balfours Førerskab, som hans Nederlag i Manchester gav Stødet til, fandt han sig berettiget til at forlange enten at det unionistiske Parti under Hr. Balfour som den officielle Leder af Oppositionen i det nye Parlament sluttede sig uforbeholdent til hans Program, eller at han med sine Tilhængere dannede en selvstændig Gruppe, som forfulgte sit særlige Øjemed uden Hensyn til Dessidenternes Holdning og Optræden.

Som bekendt bestod Hr. Chamberlains Program i en Tarifreform, der indførte en Told paa ¹⁾ udenlandsk Korn (undtagen Mais) af 2 sh. pr. quarter; ²⁾ udenlandsk Mel, saa stor, at den indenlandske Mølleindustri er vel begunstiget; ³⁾ udenlandsk Kød (undtagen bacon), 5 %; ⁴⁾ udenlandske Mejeriprodukter, 5 %; ⁵⁾ udenlandsk Vin og Frugt, stor nok til at Kolonierne væsentlig begunstiges; og ⁶⁾ alle indførte Manufakturvarer, beregnet i Forhold til det ved Tilvirkningen anvendte Arbejde, men gennemsnitlig ikke overstigende 10 %.

Dernæst Nedsættelse af Told paa The med tre Fjerdedele af dens nuværende Beløb, af Told paa Sukker

med Halvdelen, og af Told paa Kakao og Kaffe med tilsvarende Beløb.

Siden dette Program blev fremstillet i Glasgow i Oktober 1903, har Hr. Balfour og hans Regering officielt ikke formuleret sit paa samme kategoriske Maade. Men Premierministerens forskellige Udtalelser i og udenfor Parlamentet tillade formentlig at sammenfatte det saaledes: En fiskal Reform er paatrængende nødvendig. Toldbeskatning bør ikke indskrænkes til Finanstold, skøndt den heller ikke maa tilsigte Beskyttelse for den ene eller den anden Industri. Tariffen bør konstrueres saaledes, at den tilbyder Midler til at bekæmpe fremmede Landes protektionistiske Tarifsatser, hvor disse ubilligt skade eller endog udelukke britiske Produkter. Told paa Raastoffer og Fødemidler bør forkastes. En almindelig Tarif efter Hr. Chamberlains Mønster ligger udenfor Regeringens fiskale Reformpolitik; men denne indbefatter Forsøg paa en Handelstilnærmelse med Kolonierne paa Grundlag af en fri Konference med Koloniernes Repræsentanter.

Det blev nu Hr. Chamberlains Opgave at bringe Hr. Balfour til at forlade dette Standpunkt og som Fører for Oppositionen at vedkende sig et, der tillod Hr. Chamberlain og hans Tilhængere at stille sig under ham og kæmpe Side om Side med ham for en Tarifreform. Han havde dermed det gode Kort paa Haanden, at hans Tilhængere var et overvejende Flertal i de Levninger af det konservative, unionistiske Parti, som vilde sidde paa Oppositionens Bænke, naar det nye Underhus traadte sammen den 13. Februar.

I de første Dage af Maaneden forsøgte han først i en fortrolig Forhandling under fire Øjne at naa en Forstaaelse med Hr. Balfour. De to Statsmænd er knyttet til hinanden i det oprigtigste personlige Venskab; begge tiltrække de hinanden som positive og negative elektriske Poler; begge have de et fælles politisk Ideal i den britiske Rigstanke (imperialism). Men Forsøget strandede.

Om denne Forhandlings Maal og Forløb findes i

»Times« af 5. Februar en meget interessant Meddelelse, hvis Paalidelighed er bleven bekræftet ved senere officielle Data. Interessant er det saaledes at se, at Hr. Chamberlain ab initio forkastede den nærliggende Udvej selv at blive Fører for Oppositionen af den Grund, at han vedvarende betragter sig som en radikal Politiker paa flere Omraader — Kirke-, Skole- og Landbolovgivning, Overhusets Sammensætning, o. s. v. — og derfor ikke venter, at konservative Kredse af Betydning og Indflydelse uden store Betænkeligheder ville se ham som Fører. Men paa den anden Side vilde han hellere udsondre sig fra Oppositionen og forfølge sin egen Politik, end han vilde betro den til lunkne og indbyrdes uenige Bundsforvandre. Derfor maatte han have Sikkerhed for, at Hr. Balfour som Leder var i fuld Overensstemmelse med ham selv med Hensyn til en Tarifreform.

Hr. Balfours Betragtning af Situationen var en anden. Han saa ingen tvingende Grund til Forandringer undtagen med Hensyn til den Partiorganisation, hvis Mangler Valgene havde blottet. Han var villig til at fortsætte som Oppositionens Fører og indrømme Hr. Chamberlain Frihed til at agitere for sin Tarifreform som hidtil. Det er urimeligt at forlange, at han skulde gaa videre. Han hævder, at hans Program er et afvejet, selvstændigt Forslag, som forsvarer sig selv; det er en Modalitet af det samme Princip, som Hr. Chamberlain vil gennemføre paa en anden Maade end han. Men da det hele Spørgsmaal nu ikke vil komme paa Dagsordenen i lange Tider, og det foreløbig end ikke vil være klogt at agitere for det i Landet, er det ikke nu betimeligt, at de forskellige Afskygninger i Oppositionen skulle definere og pukke paa deres Meninger med Hensyn til en Tarifreform. Det unionistiske Parti har ikke Raad til at udskille alle de Mænd af Vægt og Indflydelse, der vægre sig ved at gaa saa vidt som Hr. Chamberlain. Det er tværtimod Tid at slutte Rækkerne og forberede sig til en kraftig Modstand

mod de Regeringsforslag, som Oppositionen er enig om at bekæmpe.

Da Hr. Chamberlain saaledes ikke kunde komme frem ad den Vej, han først havde indslaaet, forsøgte han en anden. Den 8. Februar offentliggjorde han da et Brev til Lord Ridley, Formanden i Bestyrelsen af »The Tariff Reform League«, som i Virkeligheden var hans Svar paa de ovenfor omtalte Indvendinger fra Hr. Balfour's Side, og som slog fast, i hvilke Punkter hans Standpunkt afveg fra Oppositionens bestaltede Leders. Han vilde ikke være med til en »Åfsvaling« af Agitationen for Tarif-Reformen, han vilde kraftigt støtte Koloniernes Begunstigelse, han betragtede en almindelig Tarif som en nødvendig Forudsætning for en Kamptold-Politik ligeoverfor Ulandet; han forlangte et samlet Partimøde for at beslutte om en Rekonstruktion af Partiets Organisation.

Han paaviste fremdeles, at, da de sociale Reformer, som efterstræbtes, krævede forøgede Statsindtægter, og da Spørgsmaal om nye Skatter vilde fremkalde Alternativer, der knyttede sig til Toldtarifen, vilde der være rig Lejlighed til at holde hans Politik i Live, støtte den ved Agitation og stille dens Tilhængere som Kandidater ved Udfyldningsvalg. Han var rede til at arbejde sammen med Unionister for fælles Formaal, men ikke til at acceptere »a policy of mystification and inaction« — overbevist, som han er, om, at det unionistiske Partis Fremtid afhænger af, at et fuldt Maal af Tarifreform gennemføres.

Paa dette Punkt naaede Krisen i det unionistiske Parti sin Højde. Et aabent Brud syntes forestaaende, hvis Hr. Balfour fastholdt sit Standpunkt, og endnu den 12. Februar i en Tale i Londons City lagde han saa megen Kølighed for Dagen med Hensyn til den fiskale Reform, at man maatte formode, han havde taget sin Beslutning. Men der var næppe Tvivl om, at han maatte opgive sin Plads som Partiets officielle Leder, hvis han ingen Indrømmelser gjorde i et Svar paa Hr. Chamberlains Ultimatum. Den 14. Februar kom dette Svar. Det

indeholdt, at det store Flertal af det unionistiske Parti fandt dets Anskuelse udtrykte i følgende Program:

- 1) Den fiskale Reform er og vil vedblivende være Partiets fornemste konstruktive Opgave.
- 2) Denne Reforms Maal er at sikre den britiske Handel mere lige Vilkaar i Konkurrencen med Udlandet og en tættere Handelsforbindelse med Kolonierne.
- 3) En maadeholden almindelig Tarif for tilvirkede Varer, og Paaligning af en lav Told paa Korn fra Udlandet er der principielt intet at indvende imod og bør indføres, hvis det bevisligt er nødvendigt for det tilsigtede Øjemeds Skyld eller for at skaffe Staten Indtægter.

Hr. Balfour udtalte tillige, at Partiet, idet det tiltraadte Hr. Chamberlains Politik hvad dens Maal angik, ikke burde splittes ved Valget af Metoden. Det burde staa hvert Medlem frit at stemme for en almindelig Tarif, men der var ingen Forpligtelse til at gøre det. I hvert Fald burde en saadan Tarif have Karakteren af et Modtræk (countervailing character), ikke af Beskyttelse. Hr. Chamberlain svarede den følgende Dag: »Jeg er aldeles enig med Dem i Skildringen af det Maal, vi begge have for Øje, og hilser med Glæde den Politik, der af Dem betegnes som klog og ønskelig for det unionistiske Parti. Enhver Tjeneste, jeg kan yde for at virkeliggøre denne Politik og til Forsvar for alle unionistiske Grundsætninger, vil være fuldstændig til Deres Raadighed«.

Saaledes sluttede altsaa Forhandlingen mellem Hr. Chamberlain og Hr. Balfour. Aftalen indankedes imidlertid den følgende Dag til Stadfæstelse paa et stort Møde af det unionistiske Parti i Lansdowne House, hvor Hr. Balfour blev anerkendt som Partiets Leder, en Komité blev nedsat til at revidere dets Organisation, og Spørgsmaalet om Partiets Forhold til den Chamberlainske Tarifreform blev anset besvaret paa en tilfredsstillende Maade ved Bekræftelse af en saadan »modus vivendi«, som Hr. Balfour havde antydnet i Korrespondancen med Hr. Cham-

berlain. De Kauteler, hvormed Hr. Balfour havde ledsaget sin Indrømmelse i de to Hovedpunkter om en Told paa Korn og om en almindelig Tarif, og som Hr. Chamberlain ikke havde gjort Indvendinger imod, blev betragtet som tilstrækkeligt betryggende for dem, der endnu ikke vilde tage Skridtet fuldt ud.

Saaledes opfattet, havde Tilnærmelsen mellem de to Politikere i Grunden intet væsentligt forandret i den tidligere Situation. Men denne Opfattelse er ikke den almindelige. Et jævnt Ræsonnement siger, at naar to, som vare uenige, blive enige, saa maa i det mindste én af dem have ændret sin Mening, og da det i dette Tilfælde bevisligt ikke er Hr. Chamberlain, maa det være Hr. Balfour; der er endog dem blandt Hr. Balfours Partifæller, som kalder hans Indrømmelser en Kapitulation. Dette vil senere blive omtalt; her er det nok at nævne som Resultat af Forhandlingen, at om end Hr. Chamberlain ikke har opnaaet fuld Klarhed og Sikkerhed med Hensyn til Hr. Balfours Forhold til en Tarifreform, saa har han dog konstateret sin overvejende Indflydelse paa Bevægelsen i protektionistisk Retning. Med denne anerkendte Indflydelse og med det unionistiske Partis Organisation i sin Haand vil han kunne fortsætte sin Agitation og holde sine Tilhængere i Aande, rense Partiet for al Frihandels-tendens og benytte enhver Lejlighed, som fiskale, handelspolitiske og sociale Spørgsmaals Diskussion maatte tilbyde ham, til at prædike sit økonomiske Evangelium, afventende Virkningen deraf, naar — før eller senere, men efter al Sandsynlighed meget sent for en Mand, der har fyldt sine 70 Aar — Tiden kommer for en ny Appel til Vælgerne.

Hvorledes denne Evolution indenfor den fiskale Reforms Parti bedømtes i Parlamentet, fik man Oplysning om under Adressedebatten i Overhuset den 22. Februar, da Hertugen af Devonshire som Ordfører for det unionistiske Partis Frihandelsmænd fik Ordet til et skarpt An-

greb paa Hr. Chamberlains og Hr. Balfours Sammensmeltning i en fælles beskyttelsesvenlig Forening under det unionistiske Partis Auspicier og med en Usurpering af Partiets Organisation. Han tog sit Udgangspunkt i den Omtale, Trontalen havde skænket »den voksende indenlandske Handel«, den »sunde og fremskridende Udvikling af Landets Industri«, det tiltagende Omfang af dets Indførsel og Udførsel. Han henstillede, at nye statistiske Data maatte blive offentliggjorte til Bestyrkelse af denne gunstige Dom, og at det derved maatte blive iagttaget, at Indførsel og Udførsel klassificeredes efter Fødemidler, Drikkevarer, Raamateriale og forarbejdede Varer. Lord Granard, som talte paa Regeringens Vegne, gik ind paa denne Henstilling og benyttede Lejligheden til at anføre nogle interessante Tal: Indførselen var i 1903 £ 543 Mill.; i 1904 £ 551 Mill.; i 1905 £ 565 Mill. Udførselen, der for Hr. Chamberlain er en Prøvesten for Handels Blomstring, var i 1904 £ 300,7 Mill.; i 1905 £ 330 Mill. Januar Maaned 1906, sammenlignet med Januar 1905, viste en Udførselstilvækst af £ 5,8 Mill.

Hertugen af Devonshires egentlige Emne var imidlertid den Situation, der var skabt ved Udfaldet af Valgene og ved den Stilling, som det unionistiske Parti, der udgør Overhusets store Flertal, var bleven bragt i ved det Skridt henimod Hr. Chamberlains protektionistiske Politik, saa Partiets Fører, Hr. Balfour, havde fundet det nødvendigt at tage. Han paapegede, hvorledes Overhusets konstitutionelle Indflydelse kunde blive lammet derved; thi Forudsætningen for at Lordernes Hus kunde modsætte sig Love, vedtagne af Underhuset, var, at det havde Grund til at tro, at Befolkningen vilde støtte dets Modstand saaledes, som det var Tilfældet, da Huset i 1893 forkastede Hr. Gladstones Homerule Bill; men hvis Overhusets store Flertal bandt sig til Hr. Chamberlains protektionistiske Politik, som Befolkningen saa afgjort havde forkastet, vilde det befinde sig i den ugunstigste Stilling med et Minimum af Popularitet og Prestige, hvis

Huset paa et eller andet Omraade — Skolens og Kirkens, de sociale Reformers eller en Parlamentsreforms Omraade — fandt sig forpligtet til at bruge sit Veto mod Underhusets Lovgivning. Denne Betragtning af en saa fremragende Statsmand som Hertugen af Devonshire er Opmærksomhed værd. Han gik derefter over til at omtale, hvad der efter den mellem Hr. Chamberlain og Hr. Balfour truffne Aftale skulde være det hele unionistiske Partis Program for en fiskal Reform. Han sammenlignede dette Program Punkt for Punkt med de officielle Udtalelser paa den tidligere Regerings Vegne, der definerede Premierministeren Hr. Balfours Standpunkt, og idet han frakendte de Adjektiver og Adverbier (the ifs and the whens), hvormed Hr. Balfour antydede visse Forbehold, enhver Værdi, fandt han i Brevet af 14. Februar to Indrømmelser (nemlig at en Told paa Korn og en almindelig Tarif ikke principielt burde forkastes), som betegnede et direkte Skridt henimod en protektionistisk Politik; men Hr. Balfour havde ingen Ret til at paatvinge det unionistiske Parti dette Skridt, og han og de Partifæller, der tænkte som han, vilde ikke tage det med ham.

Det tilfaldt Lord Lansdowne som Oppositionens Leder i Overhuset at svare Hertugen af Devonshire. Han skilte sig derfra med det parlamentariske Talent, som har gjort ham til en af Overhusets bedste Debatører. Det er her nok at holde sig til den Del deraf, der imødegik Angrebet paa Hr. Balfour. Lord Lansdowne stræbte at bevise, at i Virkeligheden var intet forandret ved den omtalte Korrespondance. Det var naturligt, at, i det Øjeblik de traadte ind i en ny Fase som Opposition, to ledende Mænd i Reformbevægelsen havde søgt at finde en fælles Formel for de Grundsætninger, som Majoriteten af deres Partifæller var beredt til at vedkende sig. Denne Formel indbefattede to Punkter — en lille Told paa udenlandsk Korn og en maadeholden almindelig Tarif — som der var delte Meninger om. Men de stod der med et Forbehold: »hvis disse Foranstaltninger viste sig nødvendige«

for at naa det foresatte Maal, nemlig en nærmere Sammenslutning med Kolonierne og Besiddelsen af et Forsvarsvaaben mod fremmede protektionistiske Tarifer. Men en Told paa Korn kunde ikke udelukkes af Diskussionen paa en Koloni-Konference; og hvad en almindelig Tarif angik, var det udtrykkelig sagt, at hvis en saadan skulde tages under Overvejelse, maatte det ikke være i det Øjemed at hæve Priserne eller kunstigt beskytte britisk Industri mod udenlandsk Konkurrence. Antagelsen eller Forkastelsen af disse Alternativer maatte i hans Tanker afhænge af, hvad man kunde opnaa ad den Vej; — for sit Vedkommende følte han sig med Hr. Balfours Udtalelse foran sig fuldkommen fri til at stemme for eller imod de to omstridte Punkter, og han troede, at enhver Unionist, som blot mente, at det nærværende fiskale System kunde forbedres, maatte være i Stand til at slutte sig til Hr. Balfours Program, uden derved at erklære sig beredt til en umiddelbar Iværksættelse af det. Endnu mindre ønskede han at excommunicere dem af Partiet, som enten ikke vilde gaa saa vidt eller vilde gaa videre end Programmet. Han var paa det rene med, at af dette Parlament var der intet at vente; men han var desuagtet overtydet om, at ingen Regering vilde i Længden kunne bevare Landets Tillid uden at være villig til i det mindste at tage under Overvejelse med Kolonierne, hvad der paa dette Omraade kan gøres for at knytte dem tættere til Riget.

Mere behøver man ikke at gengive af denne Debat for at lade de to Synspunkter træde klart frem. Men det maa tilføjes, at Hertugen af Devonshire efter sin Protest mod den Balfour-Chamberlainske Kombination i Ledelsen af det unionistiske Parti har taget det videre Skridt at danne et selvstændigt Parti, som i og udenfor Parlamentet vil modarbejde den Tarifreform, Hr. Balfour har givet sin mer eller mindre betingede Understøttelse. Dette Unionisternes Frihandlerparti er numerisk svagt; dets Indflydelse beror paa dets Medlemmers Vægt og Anseelse

og vil være en Faktor af Vigtighed, som det unionistiske Parti maa regne med, naar der i Tidens Løb sker en ny Appel til Vælgerne.

Det sidste Kapitel i den fiskale Reforms seneste Historie findes i Underhusets Debatter den 12. og 13. Marts, da Spørgsmaalet blev forhandlet her paa Foranledning af et af Sir James Kitson, en Frihandler, indbragt Forslag til en Beslutning, der lød saaledes: I Erkendelse af at Folket i de Forenede Kongeriger ved de nylig afholdte almindelige Valg har givet et Udtryk af sin ubetingede Troskab til Frihandelens Grundsætninger og praktiske Udøvelse, finder dette Hus det rigtigt at slaa fast, at det er bestemt paa at modsætte sig ethvert Forslag om at indføre et Beskyttelsessystem i dette Land, det være sig ved Beskatning af udenlandsk Korn eller ved Indførelse af en almindelig Tarif mod udenlandske Varer. Ved denne Beslutning skulde der altsaa slaas en Pæl gennem den hele fiskale Reformbevægelse, hvilket synes at antyde en Frygt for, at der endnu er Liv i den. Til Sir James Kitsons Forslag blev der stillet flere Ændringsforslag, blandt hvilke de vigtigste kom fra Medlemmer af den tidligere Regering og gik ud paa dels at bestride den afgørende Betydning, der tillagdes de almindelige Valg, dels i Beslutningen at indføre det Forbehold, at Huset, skønt det forkaster en kunstig Beskyttelse mod en berettiget Konkurrence, dog er beredt til at tage ethvert Forslag under Overvejelse, der gaar ud paa saavel at opnaa mere lige Vilkaar i Konkurrencen med fremmede Lande, som at skabe et nærmere Handelsforbund med Kolonierne; eller endelig tilsigter at skaffe Statskassen større Indtægt.

Det er nu ikke nødvendigt vidtløftigt at gaa ind paa denne lange Debat for at gengive de bekendte Argumenter, der atter blev ført i Marken fra de modsatte Sider. Nogle faa Bemærkninger om de Punkter, Oppositionen valgte til sit Angreb, vil være tilstrækkelige. Det bestredes først, at Valgenes Udfald viste en Majoritet i

Landet for Frihandelsprincippet, staaende i et rimeligt Forhold til det Flertal, der var opnaaet i Huset, og som skyldes en Mængde andre Spørgsmaals Indflydelse paa Afstemningen. Da det er aldeles umuligt at tilvejebringe en paalidelig Valgstatistik med Hensyn til det overvejende Motiv for den enkelte Vælger, maa det staa hen, hvormeget denne Paastand er værd; det bestrides af ingen, at en Majoritet erklærede sig imod den forrige Regerings fiskale Reform- og Tarifpolitik, og Spørgsmaalet om dens numeriske Størrelse har for Øjeblikket kun en underordnet Betydning.

Et andet Angrebepunkt var Resolutionens uklare Mening; det blev nu Hr. Balfours Tur at klage over sine Modstanderes Tvetydighed. Er Tolden paa Korn og en almindelig Tarif de eneste Kriterier paa det Beskyttelsessystem, som Regeringen og dens Flertal fordømmer? Der har dog været Told paa Korn under Frihandelsmænd som Peel og Hicks-Beach. Der er Told paa Tobak og Kakao, som tilvirkes i England; der er Udførselstold paa Kul endnu idag. Er en »almindelig Tarif« uforenelig med en Frihandelspolitik? Indfører den nødvendig et Beskyttelsessystem? Indien, der i det hele følger en Frihandelspolitik, har en Tarif, omfattende en stor Mængde Forbrugsartikler. Tilsidst, men ikke mindst, angreb Oppositionen Visdommen af, at Huset ved en ganske overflødig Resolution bandt sine Hænder med Hensyn til en fiskal Reform, der af det unionistiske Parti betragtedes som uundgaaelig nødvendig i Fremtiden. Det var Hr. Wyndham, et tidligere Medlem af Hr. Balfours Kabinet, som, idet han forsvarede det af ham stillede Ændringsforslag i en lang talentfuld Tale, gav det betydeligste Bidrag til Debatten. Han fralagde sit Parti enhver Hensigt om at holde nogen Industri i Live ved kunstig Beskyttelse; han paastod, at den foreslaaede Told af 2 sh. pr. quarter af Korn var af aldeles forsvindende Virkning som Beskyttelse; men det var umuligt at lukke Øjnene for, at maaske store Forandringer i Beskatningsreglerne

maatte komme, hvis Regeringen vilde indføre saadanne sociale Reformer, som den havde stillet i Udsigt. Sæt at Indtægten af Brændevinsskatten aftog, mens Afholdsbevægelsen skred frem; sæt at andre Markeder end de, der allerede nu vare lukkede, gik tabt; sæt at den nu blomstrende Handel med Kolonierne kun lod sig oprettholde ved visse Indrømmelser, — var det klogt ligeoverfor saadanne Muligheder at afskære sig fra en Udvidelse af Beskatningsomraadet.

Dette veltalende Indlæg blev ikke imødegaaet af Regeringen, som, da den vedtagne Tid for Debatten var udløben, forlangte Afslutning og fik den vedtaget af en Majoritet paa 348 Stemmer, hvorefter Sir James Kitsons Resolution blev uforandret vedtagen med et endog noget større Flertal.

Der er kun ét Punkt endnu i denne lange Debat, som har nogen Interesse. Det er den selvstændige Stilling, som det nye radikal-socialistiske Arbejderparti for at betone sit særlige Formaal indtog til Spørgsmaalet Frihandel eller Beskyttelse. Hr. Keir Hardie som den nævnte Gruppes Fører udtalte, at han ikke bestred, at Befolkningen i dens Helhed havde stemt for Frihandelsprinciper, heller ikke, at han og hans Partifæller troede paa disse; men de bestred, at »Frihandel« løste de Problemer, han og hans Venner var sendt til Parlamentet for at forlange løst. Folkets Livsvilkaar var den Sag, de skulde fremme, og de vilde til den Ende hverken binde sig til Frihandel eller Beskyttelse, men forbeholdt sig Frihed til at virke for den sociale Reform ad de Veje, ad hvilke de troede, Maalet kunde naas.

Med denne Debat og dens pludselige Afslutning forinden hverken Hr. Balfour eller Hr. Chamberlain havde faaet Lejlighed til at kaste noget nyt Lys over deres indbyrdes Stilling, er den fiskale Reform udstrøget af Dagsordenen; men det er ikke sket, uden at Forfægttere af den, som Hr. Wyndham i sin store Tale uden at blive gendreven, har kunnet pege paa Omstændigheder i Frem-

tiden, der give Stof til Eftertanke og holde dem Udsigten aaben til en bedre Skæbne, naar Tidens Fylde er kommen. — Hvad der nærmest interesserer os er imidlertid, at en for os følelig Skat paa vore Produkter er bleven et usandsynligt og et meget fjernliggende Udfald af den i halvtredie Aar fortsatte politiske Kamp.